

MAATJES HANDBOEK

ONDERNEMEN IN JE EIGEN TOEKOMST

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Inleiding	7
Situatie van de jongeren	8
Het traject in vogelvlucht	10
Vier soorten activiteiten waaraan jongeren deelnemen	10
Overzicht van de verschillende evenementen	11
Wat is een maatje?	11
Wat wordt er van jou verwacht?	12
Wat doe je als maatje?	13
Ervaringsverhalen	19
Het verhaal van Joep	19
Het verhaal van Stella	21
Veelgestelde vragen	25
Je verhouding tot andere organisaties en instanties	31
Wettelijk kader en praktische tips	32
Veelgebruikte termen en afkortingen	37

Voorwoord

In dit Maatjes Handboek vertellen we wat je kan verwachten en wat wij van jou vragen in jouw rol als maatje. Dit komt voort uit de gedachte dat de asielzoekende en uitgeprocedeerde jongeren in dezelfde levensfase zitten als jij, het maatje; je zit misschien ook met de vraag wat je in je toekomst wil doen en hoe je daarnaar toe zult werken. Je houdt bijvoorbeeld van voetbal of vindt het leuk om te tekenen. Met je vrienden heb je het over die ene band die binnenkort komt optreden en op Facebook deel je dat hilarische filmpje dat de laatste dagen viral gaat. Een andere keer ga je gezellig eten met je vrienden om uiteindelijk in de kroeg te eindigen. Maar ook zoek je dat ene bijbaantje of vrijwilligerswerk in de richting van jouw droombaan. Of je gaat naar een lezing of bijeenkomst over een studiegerelateerd onderwerp. En op internet browse je rond naar organisaties en bedrijven waar jij zou willen werken en bekijk je alvast lopende vacatures. Dit zijn allemaal onderdelen van het leven van een jong iemand in Nederland. De jongeren in asielprocedure of al uitgeprocedeed zijn hiervan buitengesloten en missen dit allemaal, maar zij dromen ook over hun toekomst en willen plannen maken. Zij hebben ook recht op ontwikkeling. Alleen is de toegang en de mogelijkheid tot onderwijs, stage en werk geblokkeerd, of in ieder geval minder makkelijk te bereiken. New Dutch Connections stelt dat iedereen recht heeft op ontwikkeling en dit geven we vorm met dit project. Als maatje ben je voor de jongere een deur naar een omgeving met leeftijdsgenoten, zowel op sociaal vlak als op het vlak van toekomstplannen, waar een deel van de ontwikkeling plaatsvindt. Zij willen niet in het asielzoekerscentrum zijn, simpelweg omdat daar geen toekomst te vinden is, zij willen op een andere plek zijn. De plek waar hun toekomstplannen realiteit kunnen worden.

Wij willen jullie een mooie, leuke, leerzame en inspirerende tijd wensen in de komende maanden, en wie weet ook nog daarna!

Bright Richards

Margriet Stuurman

Inleiding

Je kent de cultuur niet, je snapt de taal niet, maar bovenal: je kent niemand. Toch heb je dromen en wil je doelen bereiken. Je wilt bijvoorbeeld graag voetballen of toneel spelen, of de Nederlandse taal leren om te kunnen studeren en dokter te worden. Het is niet makkelijk om je ergens thuis te voelen in je eentje. Voor jongeren in een asielzoekerscentrum is het een grote uitdaging om in Nederland hun plekje te vinden. Daarom zijn er mensen nodig die hen willen leren kennen – mensen die benieuwd zijn naar hun plannen en hen willen steunen. Het is een ontdekkingstocht: op zoek naar een plek om thuis te komen en te werken aan de toekomst. Jullie gaan die toekomst samen tegemoet.

Het traject Ondernemen in je Eigen Toekomst is geïnspireerd op de inzichten en ervaringen van Bright O. Richards en Margriet Stuurman, die New Dutch Connections in 2004 samen oprichtten. Margriet had toen al jarenlange ervaring als ondernemerscoach, bedrijfsadviseur voor migrantengroepen en bedrijfstrainer. Bright wist uit eigen ervaring hoezeer je als jongere op een asielzoekerscentrum mensen nodig hebt die jouw talent en mogelijkheden zien en je kansen bieden om daarmee weer aan de slag te gaan.

In 2009 ging het eerste traject van start voor ongedocumenteerde (illegale) jongeren, en stap voor stap werd het verder ontwikkeld. In 2013 werd het uitgebreid en voor het eerst ook aangeboden op opvanglocaties van COA.

NDC leert jongeren dat ze niet afhankelijk zijn van de verblijfsvergunning om hun toekomst vorm te geven. We stimuleren hen om zichzelf te zien als wereldburgers, die overall een zelfstandig leven kunnen opbouwen. We leren hen dat ze niet veroordeeld zijn tot de rol van asielzoeker, van slachtoffer van hun vroegere en huidige omstandigheden. Daartoe doen we een beroep op misschien wel het krachtigste instrument van de menselijke geest: de verbeelding. We stimuleren hen om weer te gaan dromen over de rollen die zij willen spelen en maken hen zo bewust van een belangrijke theaterwet: **hoe anderen je benaderen, kun je sturen door de rol die je kiest.**

NDC nodigt deze jongeren niet alleen uit om weer te gaan dromen. We geven hen ook de tools waarmee ze hun dromen realiteit kunnen gaan maken. We ondersteunen hen om in hun enorme mogelijkheden en capaciteiten te gaan investeren. Zodat ze, als een kans zich voordoet, klaar zijn om die te grijpen. En we leren en helpen hen om zulke kansen zelf te creëren: door hen te leren hoe ze anderen van hun talenten en kwaliteiten kunnen overtuigen en hen ondersteunen bij het opbouwen van een relevant netwerk van mensen die hun de kans geven zich te ontwikkelen. We leren ze kortom om de regie over hun leven te hernemen. Om ondernemer te worden in hun eigen toekomst. **Samen gaan jullie ervoor zorgen dat er geen verloren tijd meer is.**

Dit traject is ook te zien als een initiatiereis naar volwassenheid. Anders dan de Nederlandse, kennen veel culturen een duidelijk moment dat je daarin wordt geïnitieerd. Een moment waarop je je laat zien aan je gemeenschap en duidelijk wordt wat je met je leven gaat doen. Veel jongeren in onze trajecten zijn op reis gegaan voordat ze deze stap konden nemen. Ze zoeken een nieuwe gemeenschap, die hen kan initiëren in de rol van volwassene; de rol van iemand die verantwoording neemt voor zijn of haar eigen leven.

Het maken van die stap vraagt van hen bij uitstek moed en lef. Wie durft te dromen en verlangen kan immers ook afgewezen en teleurgesteld worden, terwijl deze jongeren vaak al heel wat afwijzing en teleurstelling te verwerken hebben gehad. En om te ontdekken wat ze écht willen, is het vaak nodig zich weer te herinneren waar ze vroeger echt goed in waren en blij van werden; wat hen acuut confronteert met het gemis van geliefde, maar onbereikbaar geworden mensen en plekken. Dit traject is daarom voor veel jongeren een hele intensieve periode. **Een soort snelkookpan, die een doorbraak forceert: naar volwassenheid.** Naar de kern van datgene waar zij als mens voor willen gaan staan.

In dit 'Maatjes Handboek' vind je alle informatie die jij als maatje nodig hebt om je jongere zo goed mogelijk te begeleiden. Een belangrijk onderdeel zijn ook de verhalen van jongeren die al eerder een aantal maanden maatje zijn geweest. Daarnaast kun je nog eens precies nalezen wat er van je verwacht wordt en antwoord vinden op vragen die van tevoren of tijdens het traject bij je opkomen.

Mocht je je de komende weken of maanden eens vertwijfeld afvragen: 'Wat kan ik in hemelsnaam doen?', bedenk dan: het is een ontdekkingstocht die jullie samen tegemoet gaan.

Situatie van de jongeren

De jongeren die deelnemen aan dit traject zijn allemaal tussen vijftien en vijfentwintig jaar en worden opgevangen door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA). Dit is wellicht de meest diverse groep jongeren die mogelijk is. Alle verschillen in taal, cultuur, religie, opleidingsniveau ter wereld komen op COA-opvanglocaties samen op een klein oppervlak.

En ook de situatie van deze jongeren hier in Nederland loopt in meer opzichten uiteen. Om te beginnen verschilt hun juridische status. In de opvang zitten feitelijk drie groepen:

1. Een groep jongeren voor wie de uitkomst van de procedure onzeker is;
2. Een groep met verblijfsvergunning, maar nog geen andere woonplek;
3. Een groep jongeren van wie de aanvraag is afgewezen, ook in hoger beroep. Ze blijven recht op opvang houden totdat zij of hun jongste familielid meerderjarig worden. Dan worden ze alsnog uit de opvang gezet, oftewel ‘geklinkerd’.

Behalve dat het juridisch perspectief van deze jongeren uiteenloopt, varieert de mate waarin ze van overheidswege op steun en begeleiding kunnen rekenen. De opvang van meerderjarige alleenstaande jongeren beperkt zich tot ‘bed, bad en brood’. Hetzelfde geldt voor jongeren die met hun ouders op een AZC verblijven. Alleenstaande minderjarige jongeren kunnen wél op enige begeleiding rekenen. Zij krijgen een voogd toegewezen die op afstand toezicht houdt en een mentor.

De kwetsbaarste jongeren krijgen uitgebreide begeleiding en worden kleinschalig gehuisvest (in KWE’s en KWG’s; zie de lijst met afkortingen en veelgebruikte termen achterin dit coachboek). De rest komt terecht op een ‘amv-campus’ op een AZC. Van deze pubers wordt verwacht dat ze zelf voorzien in voedzame maaltijden en hun dagen structureren. Dat lukt vaak maar tot op beperkte hoogte. Jongeren liggen lang in bed en gaan vaak niet naar school. De afwezigheid van ouderfiguren maakt deze jongeren ook kwetsbaar voor mensenhandel, loverboys, prostitutie, criminaliteit, zelfmoord en een vlucht in het illegale circuit.

Kortom: de ene jongere in dit traject is de andere niet. Maar ondanks alle verschillen in herkomst, juridisch perspectief en mate van begeleiding (en natuurlijk persoonlijkheid) hebben ze ook veel gemeen. Allemaal zijn ze hun land zijn ontvlucht voor omstandigheden die buiten hun macht lagen, met name oorlog en armoede. De meesten hebben een surrealistische reis achter de rug van enkele maanden met een mensensmokkelaar. Om het tot Nederland te brengen hebben ze veel ondernemingszin en inventiviteit aan de dag moeten leggen. Het contrast met hun situatie in de asielopvang is gigantisch. Opeens zitten ze dag in dag uit op dezelfde plek. Zonder dat ze er iets voor hoeven te doen wordt in hun basale menselijke behoeften (bed, bad en brood) voorzien. Ze kunnen bijkomen van hun reis. Maar ver weg van alles wat hen lief is, kan ‘bijkomen’ al snel omslaan in apathie en depressie. Daarbij helpt het niet dat veel van hen op enig moment (in hun eigen land, gedurende hun reis, of anders wel in de asielopvang) slachtoffer of getuige zijn geweest van geweld. Het is eerder regel dan uitzondering dat jongeren symptomen vertonen van posttraumatische stressstoornis (PTSS), zoals nachtmerries, concentratieproblemen en hevige schrikreacties. Dit kan het voor jongeren soms tot een ware worsteling maken om de focus in gesprekken te bewaren.

Ondertussen benadrukt de omgeving waarin ze verkeren steeds opnieuw het belang van juridische status. Het enige wat alle bewoners van een opvanglocatie immers verbindt is dat ze een juridisch proces (hebben) doorlopen dat voor hen bepaalt waar en onder welke omstandigheden hun leven zich in de toekomst zal afspelen. Niet alleen in gesprekken van

bewoners onderling en met de IND is juridische status het terugkerende onderwerp van gesprek. Of jongeren nu Nederlandse les willen volgen, naar een school willen of een dokter bezoeken, steeds wordt naar hun status gevraagd. Daarvan hangt namelijk vaak af hoe de voorzieningen waarop ze aanspraak willen maken gefinancierd worden en of ze er überhaupt recht op hebben.

Daarnaast ervaren jongeren buitensluiting door cultuur- en taalbarrières. Minderjarigen zijn leerplichtig, maar kunnen niet instromen in de opleiding die aansluit bij hun interesses en capaciteiten. Eerst moeten ze Nederlands leren. Daarvoor worden ze geplaatst in een internationale schakelklas van een gewone middelbare school of op een school op het terrein van het AZC. Onder meer door hun stressvolle situatie, afwezigheid van ouderfiguren en gebrek aan contact met Nederlandse leeftijdsgenoten verloopt het leren daar vaak maar langzaam. Na verloop van tijd loopt de motivatie voor school vaak terug. Zo belanden ze in een vicieuze cirkel: zonder voldoende Nederlands worden ze niet toegelaten op een opleiding die écht hun interesse heeft, maar zonder leerstof die hen aanspreekt lukt het niet de motivatie op te brengen om snel Nederlands te leren. Veel zijn ervan overtuigd geraakt dat ze ‘niets’ mogen en het dus zinloos is om iets te proberen.

Deze overtuiging lijkt het vaakst de kop op te steken onder alleenstaande minderjarige jongeren, die onder het gezag staan van een voogd en een mentor. Het kan voor jongeren lastig zijn om erop te vertrouwen dat de voogd en de mentor beslissingen daadwerkelijk nemen in hun beste belang. Het zijn immers mensen die ze nog maar kort kennen, uit een vreemd land, die beperkt zijn in hun tijd en aandacht en bovendien – anders dan ouders – professionals zijn. Dat ze een band met de jongere opbouwen en onderhouden is omdat het hun werk is. Als jongeren achttien worden, worden jongeren overgeplaatst naar een andere asiellocatie, waar ze het zonder hulp van voogd of mentor moeten zien te roeien. Ze missen daarmee de gebruikelijk overgangsfase naar volwassenheid: die waarin een jongere wettelijk al zelfstandig is, maar voor advies en steun kan terugvallen op verzorgers.

Voor al deze jongeren blijken volwassen in hun leven bovendien onvoldoende in staat om hen te ondersteunen op hun professionele toekomst. De voogd en mentor ontberen de tijd en middelen en zijn daarnaast in hun mogelijkheden beperkt door hun rol als professional (die hen bijvoorbeeld verhindert voor individuele jongeren iets extra’s te doen en hun persoonlijk netwerk in te zetten). Ook ouders kunnen hun kinderen meestal niet de ondersteuning in hun professionele ontwikkeling bieden die ze nodig hebben. Ze kennen de wegen in de Nederlandse samenleving immers ook niet. Per saldo worden deze jongeren door de omstandigheden waarin ze leven kortom veel zwaarder belast dan hun Nederlandse leeftijdsgenoten, terwijl ze tegelijkertijd op veel minder ondersteuning van volwassenen kunnen rekenen.

Bij elkaar genomen werkt dit een afwachtende houding in de hand, ook voor uitgeprocedeerde jongeren. Achttien worden is voor hen geen feestelijk moment, maar een nachtmerrie. Het is het moment dat hun recht op opvang vervalt en ze ‘geklinkerd’ worden. Velen van hen hebben geen identiteitspapieren (meer). Terugkeren naar hun land van herkomst is dan meestal onmogelijk. Anderen kunnen wel terug, maar willen dat niet. Omdat ze daar niemand hebben om naar terug te gaan. Omdat ze de situatie in hun land te onveilig achten. En soms ook omdat ze niet met lege handen willen terugkeren naar hun familie of dorp, dat vaak een aanzienlijke financiële bijdrage heeft geleverd aan hun reis naar Nederland. Voor deze jongeren kan de aanvechting groot zijn om tot hun achttiende de kop in het zand te steken. Vaak blijven ze tot het laatste moment hopen en proberen om toch een asielstatus te krijgen. Hun voorbereiding op de illegaliteit vanuit de opvang beperkt zich vaak tot het zoeken naar noodopvang; een nieuwe plek voor ‘bed, bad en brood’.

Veel jongeren zijn in de [rol van slachtoffer](#) terecht gekomen; slachtoffer van hun verleden en van de omstandigheden. In dit traject worden we daar steeds met onze neus opgedrukt. De lastigste stap is maar al te vaak: jongeren ervan overtuigen dat ze wél bij machte zijn om richting te geven aan hun toekomst, aan hun eigen leven. Dat het überhaupt zin heeft om (weer) in zichzelf te investeren. [Het is om die reden wijs om ‘gemotiveerd gedrag’ niet op te vatten als voorwaarde voor de coaching \(‘eerst motivatie tonen, dan kan ik je helpen\), maar als een voortdurend doel.](#) En uiteindelijk als [de meest wezenlijke stap in het empowermentproces](#) van deze jongeren.

Het traject in vogelvlucht

In de inleiding werd het doel en de visie van het traject al geschetst. We willen jongeren de regie teruggeven over hun leven, zodat ze een leven kunnen opbouwen gebaseerd op zelfstandigheid en zelfrespect; waar ter wereld dan ook. Dat is een groots doel. En dit traject is maar van beperkte duur. Deze twee realiteiten willen we verbinden door toe te werken naar twee tastbare resultaten.

1. [Het carrièreplan: een concreet, uitvoerbaar stappenplan waarmee ze weer kunnen gaan ‘ondernemen in hun eigen toekomst’.](#)
2. [Een plek voor een inspirerende en zinvolle dagbesteding: een plek waar ze hun talenten en vaardigheden verder kunnen ontwikkelen. Een plek ook, waar ze geen asielzoeker zijn maar vrijwilliger, stagiair of medewerker, weg van de stress en lethargie van het asielzoekerscentrum. Met het vinden van deze plek, hebben jongeren gelijk al de eerste stap in hun carrièreplan gerealiseerd.](#)

Vier soorten activiteiten waaraan jongeren deelnemen

Jongeren nemen in dit traject deel aan verschillende activiteiten.

- [Wekelijkse groepstraining](#): hier worden jongeren aan het denken gezet over hun talenten en oefenen ze ondersteunende vaardigheden op het gebied van personal marketing (hoe je jezelf presenteert of verkoopt) en interculturele communicatie. Dit wordt bereikt door excursies te ondernemen en gastlessen of workshops te volgen.
- [Evenementen](#): dit zijn sleutelmomenten in de initiatiereis, waarin de jongeren de wereld laten zien wat ze met hun leven willen doen. De evenementen bieden hun bovendien in praktisch opzicht een kans om hun presentatievaardigheden te oefenen en om zelf hun netwerk te vergroten.
- [Een maatje](#): een stagiair of vrijwilliger, vaak van hun eigen leeftijd. Maatjes kunnen met de jongeren zaken die in de training aan de orde zijn gekomen individueel oefenen en helpen jongeren met het voorbereiden van hun presentatie op de evenementen. Coaches kunnen ook een beroep doen op maatjes voor extra ondersteuning; bijvoorbeeld als de coach geen gelegenheid heeft om mee te gaan naar een open dag. Maatjes worden aangestuurd door de projectleider.
- [Coaching](#): De coach helpt de jongere ontdekken wat hij of zij nou echt wil en ondersteunt hem of haar uiteindelijk bij het vinden van een plek voor zinvolle dagbesteding en het opstellen van een carrièreplan. De ervaring leert dat jongeren en coaches met wat inventiviteit en durf samen vaak verrassend veel voor elkaar krijgen.

Overzicht van de verschillende evenementen

[Matchingsbijeenkomst](#): een feestelijke avond met muziek en andere optredens waarop de coach en de jongere elkaar voor het eerst ontmoeten en het traject echt van start gaat. Jongeren koken voor hun coaches en gaan daarna samen eten.

[Tournee van de toekomstdromen](#): om de fantasie en motivatie van deelnemers te prikkelen geven we jongeren aan het begin van het traject de kans om met een filmmaker een filmpje te maken waarin ze zichzelf presenteren op hun gedroomde werkplek. Jongeren krijgen zo de kans om iedereen die bij hun leven betrokken is warm te maken voor hun droomberoep. Coaches, maatjes en medewerkers van bedrijven kunnen jongeren helpen zich (verder) op dit beroep te oriënteren, door het delen van kennis, ervaringen en netwerkingen. Met deze film gaan jongeren ‘op tournee’. Ze presenteren zichzelf, hun talenten en dromen in kleine groepjes of alleen op een locatie van hun keuze. Dat kan van alles zijn: een bedrijf of organisatie, maar ook de huiskamer (tussen de schuifdeuren) van een coach of iemand anders die daarvoor zelf netwerkcontacten uitnodigt.

[Eindmanifestatie/Charity bijeenkomst](#): Op deze avond spelen we de bekroonde theatervoorstelling ‘As I Left My Father’s House’, voorafgaand door een netwerksessie. Onder begeleiding van de trainers, maatjes en de projectmedewerker heeft elke jongere een eigen presentatie voorbereid, waarin ze overtuigend en met allerlei creatieve middelen laten zien wat ze allemaal te bieden hebben. Daarna kunnen ze met bezoekers in gesprek, waarbij ze hun ook kunnen vragen om concrete en specifieke hulp; bijvoorbeeld bij het vinden van een plek voor zinvolle dagbesteding. Doordat jongeren op de avond zelf (letterlijk) voor hun kwaliteiten en dromen gaan staan, ervaren ze dat er naast de coach en het maatje nog veel meer mensen in Nederland leven die geïnteresseerd zijn in wat zij te bieden hebben. Alleen dat kan hun al een boost in zelfvertrouwen geven. En ondertussen hebben ze een avond lang ruimschoots de kans om doelgericht te werken aan het vergroten van hun netwerk. Met als inzet: visitekaartjes van zoveel mogelijk mensen bemachtigen die hen weer een stap verder kunnen helpen in hun ontwikkeling. Deze manifestatie wordt ook gebruikt om New Dutch Connections te presenteren en geld in te zamelen, zodat we meer trajecten kunnen aanbieden op andere plekken in Nederland.

[Slotavond](#): Het traject wordt afgesloten met een feestelijke slotavond, waar jongeren, coaches, maatjes en NDC-medewerkers samen eten en verhalen met elkaar delen over wat het traject hen heeft gebracht.

Wat is een maatje?

Een maatje is iemand tussen de 18 en 25 en in dezelfde levensfase zit als de jongeren in het traject Ondernemen in je Eigen Toekomst. Het traject richt zich op de talentontwikkeling van jonge asielzoekers en uitgeprocedeerden (15-25), zodat zij weer kunnen geloven in hun toekomstdromen en leren weer regie over hun leven te nemen.

Doordat een maatje en een jongere in ongeveer dezelfde leeftijdsgroep en levensfase zitten, zijn er veel overeenkomsten te verkennen. Van een Facebook profiel, tot een verjaardagsfeestje voor iemand organiseren, tot FIFA spelen. Een maatje probeert vanuit een gelijkwaardige relatie een vertrouwensband op te bouwen met de jongere die wordt begeleid. Contact maken dus, van mens tot mens. Vriendschap sluiten – door je verantwoordelijk en betrokken op te stellen en je eigen grenzen én die van je nieuwe ‘vriend’ of ‘vriendin’ te bewaken. Een maatje werkt samen met andere maatjes, coaches

van de jongeren, en de projectleider van het traject. Door het delen van ervaringen tussen iedereen in het traject, kan de jongere er zoveel mogelijk uit halen.

Een maatje geeft de jongere die wordt begeleid het gevoel dat de jongere iets kan en ergens naar toe kan werken. Je kunt daarbij vertrouwen op de tijd die je erin steekt en het persoonlijke contact. Dit is anders dan het contact dat zij vaak met Nederlanders hebben omdat het vaak professionals zijn die bij de jongeren betrokken zijn. Als maatje bied je jongeren een kans nieuwe mensen, met name leeftijdsgenoten, in hun sociale netwerk op te nemen zodat zij zich gesteund voelen en weer in hun eigenwaarde en kracht gaan geloven in dit nieuwe land en deze onbekende cultuur. Op die manier ben je een verbinder en zorgt jouw persoonlijke motivatie voor dit project ervoor dat ook de jongere gemotiveerd blijft.

Wat wordt van jou als maatje verwacht?

Je hebt er voor gekozen een paar maanden een maatje te zijn van een jongere. Je hebt er zin in, maar vraagt je misschien nog wel af wat er precies van je verwacht wordt. Daarom hierbij een aantal punten die belangrijk zijn om als maatje in de gaten te houden.

Flexibiliteit – er wordt van je verwacht dat je wekelijks of vaker contact hebt met je jongere, door ergens af te spreken of een activiteit te ondernemen. Dit betekent dat je genoeg ruimte in je agenda moet vrijmaken om deze afspraken in te plannen.

Ondernemingszin - Uitgaan van je eigen mogelijkheden, kracht en enthousiasme, om zo de dromen en motivatie van de jongere wakker te schudden. Wat zou je zelf doen om de doelen van de jongeren te behalen? En hoe zou je dat aanpakken?

Betrokkenheid – Wees betrokken bij het leven van de jongeren. Stel vragen, vertel over je eigen situatie en laat ze kennismaken met zoveel mogelijk situaties die leuk, spannend of prikkelend kunnen zijn. Aandacht geven is belangrijk en altijd waardevol.

Gelijkwaardigheid – Als maatje bevindt je je in de unieke situatie dat je ongeveer van dezelfde leeftijd bent als de jongere die je begeleidt. Hierdoor is het makkelijker vertrouwen en zelfs vriendschap op te bouwen. Bij alles wat je doet ga je ervanuit dat je het doet mét en niet vóór je jongere.

Sociaal – Probeer zoveel mogelijk situaties op te zoeken waar een jongere de kans krijgt zijn of haar netwerk uit te breiden. Dat kan gaan om nieuwe vrienden bij de sportclub of in het theater, maar ook in de kroeg, bibliotheek of zelfs op een stage of werkervaringsplaats.

Vasthoudend – Door het grote aantal hindernissen dat de jongeren hebben moeten overwinnen en de onzekerheid van de huidige situatie, zijn jongeren sneller geneigd op te geven. Besef dat het opbouwen van een vertrouwensband tijd kost, en de motivatie met pieken en dalen op en neergaat. Bedenk dat het zinvol is wat je doet, ook al krijg je niet meteen de reactie waar je op gehoopt had.

Positief – Aandacht hebben voor de problemen waar de jongeren tegen aanlopen, maar ook proberen situaties te de-problematiseren, door te wijzen op wat wel mogelijk is en de aandacht te verleggen naar het plezier wat jullie nu samen kunnen beleven.

Het is belangrijk om je er te allen tijden bewust van te zijn dat je werkt met een kwetsbare doelgroep. Daar horen bepaalde omgangsvormen bij en wij gaan ervanuit dat je dat goed kunt aanvoelen en op tijd aangeeft wanneer er moeilijkheden ontstaan. Daarnaast ben je ook veel op het asielzoekerscentrum (AZC) waar gedragsregels gelden van het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers (COA).

Wat doe je als maatje?

Contact maken en onderhouden

Om contact op te bouwen en te onderhouden is in gesprek gaan met de jongere erg belangrijk. Dit kan bij hen thuis, op hun school, ergens buiten of in een horecagelegenheid. Over het algemeen wordt er op eerste afspraken gewandeld, een spelletje gespeeld, boodschappen gedaan, koffie o.i.d. gedronken en Nederlands geoefend. Het is belangrijk om elkaar te leren kennen en je kunt vragen stellen over zijn of haar land van herkomst. Vraag bijvoorbeeld wat hij of zij mooi vindt aan het land of trots op is. Het is ook oké om minder leuke dingen te bespreken, maar het is niet de focus van dit traject. Uiteindelijk gaat het erom dat de jongeren op een plek komen waar ze verder kunnen met hun ontwikkeling. Dus wanneer een jongere duidelijk voor ogen heeft wat hij wil kunnen er ook werkbezoeken gedaan worden of kan er bijvoorbeeld een sportvereniging worden bezocht. Denk eraan dat juist door met elkaar op pad te gaan er een band ontstaat tussen jullie. Samen iets ondernemen creëert verbinding.

Opdrachten voor de ontwikkeling van de jongere

Je kunt samen met de jongere in kaart brengen wat er moet gebeuren en vervolgens de stappen gaan uitvoeren. Je kunt ook kijken welke onderwerpen er in de training behandeld worden en die stuk voor stuk aanpakken. In sommige gevallen worden er uit de training opdrachten geformuleerd voor de maatjes, die als ondersteuning zijn bedoeld van het stappenplan. Het kan bijvoorbeeld gaan over het uitschrijven van een presentatietekst. Of het opschrijven van goede eigenschappen van jezelf. Een ander voorbeeld is het maken van een afspraak met een persoon die een leerplek heeft of een netwerk om die plek te vinden. Je kunt denken aan familie of vrienden, of via google zoeken naar de interesses van je jongere. Samen met je jongere bereid je het gesprek voor, zodat hij of zij leert zelf contact te maken en om steun te vragen. Benader het zoals je zelf ook een sollicitatiegesprek zou voorbereiden. Bedenk ook van te voren verschillende uitkomsten samen met je jongere.

De jongere voorbereiden op de evenementen van New Dutch Connections

Het is de rol van het maatje om nogmaals het verloop en het doel van een evenement individueel duidelijk te maken. Daarnaast is het de taak van het maatje om de jongere voor te bereiden op de activiteiten van de jongere binnen het evenement (bv. een korte presentatie of kennismaking met gasten). Tijdens de eindmanifestatie is het bijvoorbeeld belangrijk dat de jongeren het contact met onbekenden durven aangaan en weten hoe er een kennismakingsgesprek kan worden gevoerd. Daarnaast is het belangrijk dat zij kunnen formuleren waar betrokkenen hen verder mee zouden kunnen helpen. Als maatje kan je deze dingen met de jongere oefenen.

De jongere motiveren voor, en binden aan Ondernemen in je Eigen Toekomst

Het is de rol van het maatje om de jongeren te motiveren aan de slag te gaan en zich te binden aan de training en het traject Ondernemen in je Eigen Toekomst. Sommige jongeren zullen nog wat voorzichtig zijn in het begin. Het is belangrijk om als maatje de eerste stap te zetten.

Netwerk vergroten

Het maatje heeft een belangrijke rol in het vergroten van het netwerk van de jongere. Je wilt graag dat hij of zij een beetje uit het sociaal isolement van het AZC komt. De jongeren willen vaak wel graag Nederlanders ontmoeten maar weten niet hoe of waar. Je kunt bijvoorbeeld een ontspanningsactiviteit organiseren met alle maatjes samen. Bereid de jongeren er op voor en zorg dat ze goed weten wanneer en hoe laat het is, en dat ze er zijn. Dus bedenk hoe ze daar zullen komen en als het lastig is, is het handig met hen mee te reizen. Vrijwilligers zijn over het algemeen voor enkele maanden betrokken bij de jongere. Na enkele maanden stopt in sommige gevallen het maatjescontact. Het is hierdoor belangrijk dat je als maatje een goed evenwicht vindt in het uitzoeken van mogelijkheden en het aansporen om zelf op zoek te gaan.

Contact tussen coach, maatje, projectleider

Het is belangrijk dat iedereen die betrokken is bij jouw jongere op de hoogte is van de activiteiten die jullie samen ondernemen, maar ook dat jij op de hoogte bent van activiteiten die anderen met jouw jongere ondernemen. Hierom is het belangrijk dat er elke week een mailtje wordt gestuurd aan zowel de coach als de projectleider met een update van die week. De coach doet dit ook. De projectleider van de locatie verstrekt hiervoor een apart e-mailadres. Het contact tussen de coach, het maatje en de projectleider gaat voornamelijk via de e-mail en bevat de afspraken en activiteiten die coaches of maatjes met hun jongeren ondernemen.

In het schema hieronder staat concreet verwerkt wat je als maatje doet in de opeenvolgende fasen in het traject. Lees het als een menu à la carte, waaruit je naar behoefte elementen kunt kiezen en inspiratie kunt halen. Lees daarna vooral ook de ervaringsverhalen van eerdere maatjes. Sommigen hadden juist succes door het heel anders aan te pakken en bepaalde elementen eruit te lichten en andere niet.

Maatjesopdracht	Mogelijke activiteiten	Mogelijke vragen en gespreksonderwerpen
1. Kennismaken en opbouwen van vertrouwensband	<ul style="list-style-type: none"> • Samen boodschappen doen en koken. • Een spelletje spelen. • Een wandeling door de stad. • Ergens koffie (o.i.d.) drinken. • Nederlands oefenen. • Voorstellen aan vriendengroep. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vertel over jezelf en waarom je coach bent geworden (als vrijwilliger, omdat je wilt helpen) en wat je wel en niet kunt bieden <p>Onderwerpen die je kunt bespreken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hobby's en interesses. • Dagelijkse activiteiten. Wat doet hij of zij gedurende een dag? Wat doe jij zelf op een dag? • Het land van herkomst; vraag bijvoorbeeld wat hij of zij mooi vindt aan het land of waar hij of zij trots op is.
2. Ondersteun verkenning van droomberoep(en), talenten, vaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> • De onderwerpen uit de training verder uitdiepen en de mogelijke opdrachten samen met je jongere uitvoeren. • Gesprek met iemand die het droomberoep van de jongere uitoefent (contacten helpen leggen, tijdens gesprek jongere evt. ondersteunen bij het stellen van vragen) • Meeloopdag op gedroomde werkplek/studie (helpen organiseren) • Jongere zo nodig in contact brengen met iemand die kan inschatten of hij/zij de benodigde kwaliteiten in huis heeft (b.v. voetbalscout) • Een plek voor zinnige dagbesteding (stage, vrijwilligerswerk) kan ook goed deel uitmaken van deze verkenning 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat kun je vandaag of morgen al doen om je talenten en vaardigheden verder te gaan ontwikkelen? • Wat heb je voor nieuwe dingen over je droomberoep ontdekt? Is het nu nog steeds je droomberoep? • Wat vind je het leukst, boeiendst, meest inspirerend aan de nieuwe dingen die je hebt ontdekt? • Zijn er nu andere beroepen die je ook zou willen onderzoeken? • Wat zou je moeten bijleren om je droomberoep te bemachtigen? Is het je dat waard? • Kun je aannemelijk maken dat je voor dit beroep in aanleg de kwaliteiten in huis hebt? Zo nee, hoe kun je dit gaan onderzoeken?
3. Ondersteun het vinden van plek voor zinnige dagbesteding <i>(stage, vrijwilligerswerk, werk, opleidingsplek)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Jongere ondersteunen bij het schrijven van ijzersterke e-mails aan mensen die een plek voor zinnige dagbesteding kunnen bieden • Jongere ondersteunen bij het opstellen van een curriculum vitae • Aanbevelingsbrief voor jongere schrijven en/of hem ondersteunen bij het regelen van aanbevelingen van relevante andere mensen • Intake/sollicitatiegesprek helpen regelen • Samen intake/sollicitatiegesprek voorbereiden, b.v. met rollenspel • Bij gesprek aanschuiven als mental support, als jongere dat prettig vindt 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat heb je nodig om [persoon] te overtuigen dat jij de kwaliteiten in huis hebt voor deze plek? • Wat zou je allemaal kunnen doen om je op het gesprek met [persoon] voor te bereiden? • Hoe ga je de mensen waarvan je contactgegevens hebt gekregen op evenementen benaderen om te ontdekken of zij iets voor je kunnen betekenen?

Maatjesopdracht	Mogelijke activiteiten	Mogelijke vragen en gespreksonderwerpen
4. Ondersteun het ontwikkelen van carrièreplan	<ul style="list-style-type: none"> • Jongeren ondersteunen bij uitdenken en eventueel ook opschrijven van carrièreplan, bestaande uit kleine stapjes/subdoelen • Visueel stappenplan maken 	<ul style="list-style-type: none"> • Is elke stap SMART (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch, tijdgebonden)? • Wat ga jij doen om elk subdoel te bereiken? • Wat heb je nodig om elk subdoel te bereiken? En wat ga je doen om te bemachtigen wat je nodig hebt? • Als je hulp van anderen nodig hebt, hoe ga je die mensen overtuigen? Hoe en wanneer ga je je daarop voorbereiden?

Begeleiding

Twewekelijkse maatjesbijeenkomsten: hier kun je successen en strubbelingen in het contact met de jongeren voorleggen aan ervaren maatjes. Je doet nieuwe inspiratie en ideeën op, die je kunnen helpen om met de jongere weer een stap verder te zetten. Als daaraan behoefte is kun je op zo'n bijeenkomst met andere maatjes ook kleinere groepjes vormen, waarmee je op eigen gelegenheid en naar eigen behoefte afsprekt. We werken ook aan een digitale open space waar je elkaar virtueel kan ontmoeten en vragen bij elkaar neer kunt leggen. De **projectleider** is de spin in het web van al onze activiteiten op een opvanglocatie. Hij of zij onderhoudt contact met jongeren, trainers, maatjes, coaches, COA-medewerkers en (bij amv'ers) Nidos-voogden. Daarnaast kun je bij de projectleider terecht met al je vragen: bijvoorbeeld als er iets met de jongere aan de hand lijkt te zijn waar je niet goed de vinger op kunt leggen, als je vragen hebt over de gang van zaken rond evenementen, of als je je afvraagt hoe je iets op de opvanglocatie van de jongere het best kunt aanpakken (beschikbaarheid van internet, benaderen van voogden en mentoren, etc.).

Ervaringsverhalen

Het verhaal van Joep

Joep (22) werd vrijwilliger bij New Dutch Connections tijdens zijn bachelor humanistiek. Hij werd gekoppeld aan twee Congolese jongens: Paul (21) die dokter wil worden en Cadet (18) die in een garage wil werken als automonteur.

“Ik hoorde bij toeval van New Dutch Connections en dat ze op zoek waren naar maatjes. Het sprak me gelijk aan. Ik ben humanistiek gaan studeren omdat ik geïnteresseerd ben in levensvragen: hoe mensen zelf vorm kunnen geven aan hun leven, kunnen groeien. Met die vragen worden deze jongeren natuurlijk in vrij extreme mate geconfronteerd.

In eerste instantie werd ik gekoppeld aan vier jongeren: Cadet en Paul uit Congo en twee jongens uit Eritrea. Maar ik realiseerde me vrij snel: ik vind het al best lastig om mijn eigen leven vorm te geven. Om daar dan vier leeftijdsgenoten mee op weg te helpen wordt wat te veel van het goede. Ik ben toen doorgegaan met Cadet en Paul.

In het begin sprak ik vaak af bij hen thuis. Eerst bij de één en dan bij de ander. Bright benadrukte dat we niet teveel moeten gaan praten over problemen, maar vooral wat moesten gaan doen. En dat ligt ook in mijn eigen aard. Daarom besloot ik om gelijk een plan van aanpak met hen op te stellen. We kenden elkaar natuurlijk nog amper en de communicatie was soms lastig. Ook daarom vond ik het prettig om met hen op papier te zetten: ‘dit is waar we voor gaan’. Dat scheidt toch al een eerste band.

Ik merkte wel al snel dat ik mijn verwachtingen moest bijstellen. Ik focuste me eerst volledig op werk. Maar ze wilden ook graag iets met sport en ontspanning. Het zijn natuurlijk gewoon complete mensen. Dus dat plan van aanpak werd al snel wat breder dan ik eerst van plan was geweest.

Paul bleek een slimme kerel. Hij sprak goed Nederlands en wist wat hij wilde: dokter worden. Door zijn juridische situatie vond ik het lastig daar wat mee te doen, maar gelukkig pakte zijn coach dat met hem op. Die wist ook nog een geluidsstudio voor hem te regelen. Hij bleek namelijk ook nog eens ontzettend goed te kunnen zingen.

In eerste instantie heb ik daarom met Paul niet zoveel gedaan. We hebben vooral samen gitaar gespeeld en gepraat: over wat we hadden gedaan die week, over Zwarte Piet en waarom ik niet religieus ben en toch geen vlees eet. En we maakten grappen. Al begrepen we elkaar niet altijd precies, dus misschien was het meer dat we elkaar gunden om samen te lachen. Maar we waren in elk geval nooit uitgepraat als ik wegging.

Na een tijdje ben ik met Paul op zoek gegaan naar een volleybalclub. Gratis, want hij had natuurlijk geen geld. Eerst leek het te zijn gelukt. Toen gingen ze toch contributie vragen, maar dat heeft hij zelf opgelost met de club en de gemeente. Die hadden daar een potje voor. Dus dat liep wel, daar had hij me verder niet bij nodig.

In de zelfde tijd ben ik met Paul en Cadet op stap gegaan om een bijbaantje te zoeken, bij een boerderij. Dat was mijn idee. Ik dacht: boerderijen liggen zo afgezonderd, die kunnen nog wel buiten de regels opereren. En ik besloot dat vast de meeste kans hadden bij een biologische boerderij. Omdat ze daar misschien toch meer moreel gevoel hebben. Dus ik ben gaan Googlen. En met Paul en Cadet op de fiets gestapt.

Verrassend genoeg bleek die boerderij gerund te worden door twee mensen die als ontwikkelingswerker in Congo hadden gewerkt. Paul en Cadet konden dus Frans met hen spreken. Al snel zegden de eigenaars toe dat ze wel op de lijst met oproepkrachten mochten. Missie geslaagd! Eerst zeiden ze nog: als jullie vaker willen komen, moet het wel legaal. Dat is nooit gelukt, maar toch mochten ze blijven komen. In het voorjaar en de zomer hebben ze er een paar keer gewerkt. Daar waren ze volgens mij blij mee.

Met Cadet ging het verder wel moeizamer dan met Paul. Hij was hier nog niet zo lang en sprak amper Nederlands. En ik weer geen Frans. In het begin hebben we eens een hele middag geoefend op het woord 'automonteur'. Want dat wil hij worden. Gelukkig zei hij daarna zelf ook: ik ga liever wat doen.

Eerst ben ik een sportclub met hem gaan zoeken. Hij wilde voetballen. In drie weken tijd zijn we twaalf voetbalclubs in Deventer afgegaan. En uiteindelijk hebben we er ook een gevonden waar hij gratis kon trainen. Dus dat was wel een succes.

Eerst was ik vooral trots op Paul. Maar later kreeg ik ook steeds meer respect voor Cadet. Ik weet nog het moment dat ik dacht: hee, we zijn een echt gesprek aan het voeren! En toen hij de taal eenmaal beter sprak werd hij ook steeds ondernemender. Dan zei ik dat we de volgende keer op zoek zouden gaan naar een garage om stage te lopen en bleek de week erop dat hij er zelf alvast een aantal had bezocht. Echt cool. 'Maar niemand wilde me', zei hij. 'Dan gaan we het samen proberen', zei ik.

Ik dacht: dat moet wel lukken, maar dat viel vies tegen. Bij acht garages zijn we geweest. Het miezerde, we liepen door de meest lelijke buitenwijken van de stad, kregen honger en waren op een zeker moment echt bekaft. En overal hoorden we 'nee'. Daar werd ik wel verdrietig van. Toen ik bij de laatste garage vroeg of ik wat kon vragen, kreeg ik terug: 'Als het me maar geen tijd gaat kosten'. Ik zei: 'Volgens mij heeft het dan al geen zin meer.' Maar ik vroeg het toch. En toen zei die man natuurlijk 'nee'.

Daarna heb ik nog een paar dingen geprobeerd. Maar die leverden ook niks op. Zo hing ik met Cadet kaartjes bij supermarkten waarop hij zich aanbood als schoonmaker. Met mijn nummer erbij, zodat ik de introductie kon doen. Maar daar belde niemand op. Dat heb ik toen wel lastig gevonden. Als dingen lukken geeft dat toch meer energie.

Toen de eindmanifestatie in zicht kwam was er gelukkig wél weer iets wat ik kon doen: Cadet helpen om een goede presentatie neer te zetten. Ik vond het mooi om te zien dat hij er uiteindelijk echt zelfverzekerd stond. En hij kon zelfs vragen uit het publiek beantwoorden. Dat vond ik echt knap. Hij was toen net een jaar in Nederland.

Uiteindelijk heb ik wel het idee dat het zinvol is wat ik heb gedaan. Het ging me erom dat ze een plek vonden waar ze iets kunnen ondernemen, waar ze erbij horen. En dat is gelukt, met de sportclubs en de boerderij.

Mijn grootste twijfel is of ik genoeg interesse heb getoond in hun verhaal. Ik was toch vooral bezig hoe we iets voor elkaar konden krijgen. Zo ontdekte ik pas heel laat dat Cadet hier niet met zijn ouders is, maar met zijn oom en tante. En dat Cadet niet zijn achternaam is, maar zijn voornaam. Toch denk ik dat ze mijn betrokkenheid wel hebben gevoeld. Misschien niet in de gesprekken, maar dan toch door wat we hebben gedaan.

Ik merk dat ik zelf ook ben veranderd door wat Cadet, Paul en ik samen hebben meegemaakt. Ik besef nu veel sterker: als ik iets wil, dan kan ik het gewoon gaan doen. Ik ben mezelf bijvoorbeeld gaan aanbieden als simulatieacteur op scholen. Daar heb ik geen ervaring in. Maar ik heb gewoon een heleboel mails de deur uit gedaan. Nee heb je, ja kun je krijgen. Dat zinnetje kende ik natuurlijk al wel, maar ik had het nooit zo aan den lijve ervaren. Voor Paul en Cadet ben ik voor het eerst die drempel over gegaan.

En door wat ik allemaal met hen heb beleefd is er nog iets gebeurd. Iets wat ik vooraf ook niet had voorzien. Ik heb echt een warm gevoel voor hen ontwikkeld. En misschien is dat wel juist gebeurd door de momenten dat het allemaal niet zo makkelijk ging, zoals toen Cadet en ik samen in de regen langs al die garages liepen. Helemaal begrijpen doen wel elkaar nog steeds niet. En af en toe schaam ik me dat ik hem of Paul al een paar weken niet heb gebeld. Maar we zijn na afloop van het project wel contact blijven houden.

Dat klinkt misschien niet wereldschokkend. Maar ik ben ook gewoon niet van de grote bewoordingen. Laat ik het dan zo zeggen: dat je echt een warm gevoel ontwikkelt voor mensen die eerst zo buiten je belevingswereld vallen... volgens mij is dat toch één van de mooiere dingen die je in het leven kunt meemaken."

Het verhaal van Stella

Stella (26) liep stage bij New Dutch Connections voor haar master humanistiek. Ze werd gekoppeld aan Faysol uit Bangladesh, die gedurende het traject achttien werd. Eerst wilde hij automonteur worden en later elektricien.

"Voordat ik New Dutch Connections kende had ik nog nooit iemand in de asielprocedure gesproken. Tenminste, niet bewust. Ik leefde echt niet onder een steen, maar als je gewoon je gang gaat met school en studie kun je blijkbaar zo zesen-twintig worden zonder ooit zo iemand tegen te komen.

Toch wakkerde dat mijn nieuwsgierigheid juist aan. Juist vanwege die afstand tot de Nederlandse samenleving leek dit me een groep mensen waarvoor je nou echt wat kunt betekenen. Want het is volgens mij een wezenlijke menselijke behoefte om deel uit te maken van een gemeenschap. Ik ben zelf kerkelijk opgevoed en al ga ik niet meer naar de kerk, ik zie nog steeds mensen uit mijn kinderkoor. Ik ben door die achtergrond erg bewust van de waarde van gemeenschapszin. Daarom ben ik ooit ook humanistiek gaan studeren: omdat je daarmee werk kunt doen waarmee je mensen bij elkaar brengt.

Toen deze stageplek voorbij kwam heb ik die dan ook met beide handen aangegrepen. Ik kreeg onder andere de taak om maatjes te begeleiden. En om te weten waarover ik het had werd ik zelf ook gekoppeld aan twee jongeren. Vooral met één daarvan heb ik een hechte band opgebouwd: Faysol. Er kon geen coach voor hem gevonden worden, dus eigenlijk was ik voor hem maatje en coach in één.

Toen ik hem leerde kennen woonde hij in een 'kleine wooneenheid' (KWE) met twee andere alleenstaande minderjarige asielzoekers. Tijdens onze eerste afspraak stelde ik voor dat we wat gingen drinken in een café. Maar dat wilde hij absoluut niet. Hij wilde liever op straat zijn, rondwandelen. Ik weet nog dat ik dacht, wat ongezellig. Maar dat het in een café gezellig is, is natuurlijk ook maar een idee.

Later die dag vertelde hij me dat hij het grootste deel van zijn leven op straat heeft geleefd. We waren ondertussen bij de rivier gaan zitten. Met onze benen bungelend over de rand van de kade hebben we uitgebreid zitten praten. Het ging wel wat stroef en allemaal in het Engels, want zijn Nederlands was heel beperkt.

Het werd me in elk geval duidelijk dat hij zich grote zorgen maakte over wat er zou gebeuren als hij een paar maanden later achttien zou worden. Hij had weinig zin om Nederlands te leren, omdat hij toch niet wist of hij mocht blijven. Op school miste hij veel lessen. Ik had gehoord dat hij automonteur wilde worden, maar dat bleek vooral omdat hij zich daar tenminste iets bij kon voorstellen. In Bangladesh had hij een keer in een garage meegekeken.

Als één van de weinige keren hebben we het ook over zijn familie gehad. Dat viel hem duidelijk zwaar. En ik vroeg me steeds af: moet ik dit nou echt weten, of vraag ik dit alleen om mijn eigen nieuwsgierigheid te bevredigen? Uiteindelijk bleek het goed dat ik iets van zijn geschiedenis wist. Dan begrijp je soms toch beter hoe iemand eraan toe is.

Zijn verhaal was echt heftig, zelfs als ik het met dat van andere jongeren vergelijk. Hij vertelde dat hij geboren is in een vluchtelingenkamp in Bangladesh. Zijn ouders waren ook vluchteling. Op zijn vijfde ging hij een potje voetballen en toen hij terugkwam waren zijn ouders weg. Vanaf toen leefde hij op straat. Het verhaal dat ze vertellen is niet persé waar, had ik horen zeggen. Maar dat maakte me niet zoveel uit. De bottom-line leek me dat hij zich vanaf heel jong ontzettend alleen heeft gevoeld op deze wereld. Ik besloot dat het belangrijk was dat ik trouw was in mijn bezoeken aan hem.

Elke week ging ik een middag naar hem toe. Dan kletsten en kookten we samen. Na een paar keer heb ik hem meegenomen naar de bibliotheek. Hij wilde graag vertellen over het land waar hij vandaan komt en dat ging makkelijker met plaatjes erbij. We hebben toen in de catalogus de landenboeken over Bangladesh opgezocht. Het was voor hem de eerste keer dat hij een bibliotheek bezocht. Hij wist niet eens wat het was.

Een toekomstplan heb ik niet met hem opgesteld. Zijn hoofd stond er totaal niet naar. Ik begreep dat wel, ik zou in zijn situatie ook wel wat anders aan mijn hoofd hebben. Toch was dat wel iets waarmee ik echt heb geworsteld. Enerzijds wil je zo iemand inspireren en uit die sleur trekken van 'het lukt allemaal niet en alles is zo zwaar en moeilijk'. Maar anderzijds zit hij natuurlijk wel gewoon in een shitsituatie. Uiteindelijk besloot ik met hem de tijd te nemen en te zien wat er zou ontstaan. En dan daarop verder te gaan. Ik wilde niet over hem heen walsen met eisen waarvoor hij nog niet klaar was. En het is ook een aanpak die me goed ligt.

Slechts één keer is Faysol uit zichzelf over werk begonnen. Dat was de week nadat hij in het traject een filmpje had gemaakt in een autogarage. Toen zei hij opeens: 'Je moet een garage voor me vinden. Dan kan ik daar elke dag na school naartoe en hoef ik niet thuis te zitten en te piekeren.' In de weken daarna heb ik een aantal garages gebeld. Maar dan was het toch: sorry, daar hebben we geen tijd voor, als hij amper Nederlands spreekt. Dus dat liep snel dood. Een paar weken later wilde hij opeens niet meer automonteur, maar elektricien worden.

Het vinden van een stageplek heb ik toen losgelaten. Er was toch niet echt één beroep waarvoor hij warmliep. Hij wilde gewoon bezig zijn. Daarom ging ik op zoek naar vrijwilligerswerk. Op de maatjesbijeenkomsten die ik organiseerde werd door de meer ervaren begeleiders steeds benadrukt: 'blijf vooral rondkijken en zoeken en als je wat vindt, bel gewoon op, of ga op bezoek. Wees brutaal. Dan gebeuren de mooiste dingen.' Dat inspireerde me om eens beter rond te kijken in de omgeving van zijn woongroep.

Zo ontdekte ik dat er vlak achter Faysols huis een zorgboerderij was. Hij was daar zelf ook heel verbaasd over. Ik belde op en we konden inderdaad zo langskomen. De vrouw die ons ontving had echt zo'n 'kom erbij'-mentaliteit. Hij mocht gelijk beginnen. Maar hij was ontzettend verlegen. En uiteindelijk liep het toch op niks uit. Telkens als ik hem zag vroeg ik: ben je er alweer geweest? Maar de ene keer had hij het druk, de andere keer moest hij naar vrienden. Uiteindelijk zei hij: nee ik ga dat niet doen, want ik moet straks toch weg. Daar liepen dingen wel vaker op stuk.

Wat hij het allerliefst wilde was eigenlijk ook geen beroep of dagbesteding, maar een familie. Dat drong pas echt tot me door toen hij na een week of zes onverwacht een etentje organiseerde. Ik zou gewoon bij hem gaan eten en een paar dagen

van tevoren liet hij zich opeens ontvallen dat hij ook wat vrienden had uitgenodigd. Daarna had hij ook de mentoren van zijn woongroep gevraagd en een vriend van hem die heel lekker kan koken gevraagd om over te komen uit Oisterwijk. Zaten we daar opeens met zijn vijftien. Na wat ongemakkelijke stilttes werd het ook nog een erg gezellige avond.

Later vroeg ik Faysol hoe hij nou op dat idee was gekomen. Hij bleek een droom te hebben gehad waarin hij weer bij zijn ouders was en ze lekker samen zaten te eten. Toen hij wakker werd had hij gedacht: omdat ik mijn eigen ouders niet meer heb, wil ik de familie die ik hier heb een keertje samenbrengen. Daar stond ik echt van te kijken. Het is bij die ene keer gebeven, maar ik vond het echt heel gaaf.

Wat ik minder vond, was dat hij steeds vaker zei dat hij met me ging trouwen. Zo van: 'Jij gaat mijn vrouw worden, wanneer kom je hier wonen?' Het was duidelijk een grapje en eerst kon ik er ook om lachen. Maar op den duur vond ik het steeds lastiger om er speels op te reageren. Toen heb ik tegen hem gezegd: 'Ik vind het gewoon niet zo leuk als je dat steeds zegt. Af en toe mag, maar niet zo vaak.' Dat hielp gelukkig.

Ik heb hem toen ook verteld dat ik een vriend heb. En ik heb hem proberen uit te leggen dat het in Nederland met liefde en relaties anders werkt dan hij gewend is. Hier zeg je niet 'Jij wordt mijn vrouw'. Je spreekt eerst eens af, en dan nog eens, en dan ontwikkelt zich geleidelijk iets. Of niet, natuurlijk. Daar was hij heel verbaasd over.

Ondertussen werd hij wel met de week zenuwachtiger omdat hij bijna achttien zou worden. Zijn verjaardag was anderhalve week na de eindmanifestatie. Hij wilde daarom ook niets presenteren. Dat hij erheen ging was alleen om mijn ouders te ontmoeten. 'Dan kan ik gelijk even met je vader praten', zei hij. Toch dat grapje weer.

De echte doorbraak kwam pas na afloop van het traject. Hij hoopte dat hij op het AZC in Utrecht zou worden geplaatst, omdat hij dan bij mij in de buurt zou zijn en ik van alles met hem kon doen. Ik vond dat wel lastig. Hij moet toch zijn eigen leven opbouwen. Toen hij in Nijmegen werd geplaatst was ik dan ook eerst opgelucht. Tot ik merkte dat hij volledig weg-zakte. Want daar zat hij dan. Niet meer in een woongroep met leeftijdsgenoten, maar op een massaal AZC. Na de vakantie zou hij ook niet meer naar school gaan, omdat hij na zijn achttiende geen recht meer had op onderwijs.

Ik begon me op een gegeven moment echt zorgen te maken. Maar het werd een eyeopener voor hem. Voor het eerst realiseerde hij zich: als ik niet de rest van mijn leven op een kamer voor me uit wil zitten staren, dan moet ik naar school en de taal leren en er gewoon zelf echt wat van gaan maken. Op een dag zei hij zelfs: 'Without school I have geen zin'. Geen zin om uit bed te komen, maar ook geen zin in het leven.

Ik ben toen met hem meegegaan naar een gesprek met de persoon op het AZC die over dagbesteding gaat. Zij heeft het supergoed opgepakt. Ze wist zijn oude school in Arnhem te overtuigen om hem terug te nemen. En ze besloot dat het COA dan zijn busabonnement zou betalen. Halleluja, dacht ik.

In die maanden vroeg Faysol me sowieso vaker mee naar afspraken. Hij heeft nu geen mentor van het COA meer en voelde zich vaak echt overweldigd door wat hij allemaal moest regelen. En je ontwikkelt samen toch een soort taal. Het is niet dat we speciale woorden hebben, maar ik kan onderhand wel goed inschatten wat hij begrijpt en bedoelt. Op een zeker moment zei hij dat ook zelf: 'Jij bent één van de weinige mensen die me echt begrijpt'. Toen drong tot me door dat we echt wat moois hebben opgebouwd. En dat terwijl we een paar maanden eerder nog wildvreemden voor elkaar waren. Ik vind dat echt bijzonder, hoe snel die vertrouwensband is ontstaan.

Ik heb hem in die eerste maanden na zijn achttiende verjaardag ook geholpen om andere praktische zaken op orde te krijgen. Zo had hij alle brieven van instanties altijd in een sporttas gestopt. Als hij naar een afspraak moest, zat hij er paniekerig in te grabbelen. Ik heb met hem een map met tabbladen gekocht en daarin alles georganiseerd. Tegenwoordig houdt hij die zelf bij. En is hij lang niet meer zo paniekerig.

Uiteindelijk heeft hij in deze korte tijd een gigantische verandering doorgemaakt. Hij heeft zichzelf natuurlijk al zijn hele leven gered. Maar hij begint nu voor het eerst te leren om zichzelf ook doelen te stellen en daaraan te werken. Zo gaat hij nu trouw naar school. En als hij een brief heeft gekregen, tref ik hem steeds minder vaak aan in de modus van 'Ik kan dit niet'. Hij zegt nu eerder: 'Ik snap dit niet, wil je me helpen?' Ook tegen andere mensen, bijvoorbeeld van het COA of Vluchtelingenwerk.

Wat hij wil worden weet hij nog steeds niet. De tijd zal het leren. Dat grapje over trouwen maakt hij gelukkig niet meer, daar ben ik blij om. In plaats daarvan zei hij laatst: *'You are like my sister'*. Dat ontroerde me wel. Misschien moet hij eerst wat meer geworteld raken voordat hij kan ontdekken wat hij zelf echt wil.

Ondertussen leer ik ook veel dingen van hem. Hoe je Bengaals kunt koken voor een prikkie. Wat de beste Bengaalse rapmuziek is. En hoe vreemd de Nederlandse cultuur in sommige opzichten eigenlijk is. Hij verbreedt mijn blik. We hebben er echt allebei bij gewonnen dat we elkaar hebben leren kennen."

Veelgestelde vragen

Is het wel verstandig als ik als maatje een jongere help met integreren in de Nederlandse samenleving als die (nog) geen verblijfstatus heeft?

Integratie in de Nederlandse samenleving is in dit traject niet het doel, maar slechts een middel. Wie zich wil ontwikkelen heeft contact nodig met mensen en organisaties in een sociaal en economisch gezonde samenleving. En aangezien de jongeren die deelnemen aan onze trajecten momenteel in Nederland verblijven, ligt de Nederlandse samenleving voor de hand.

Hoe stel ik me op als maatje?

Als medemens. Dat klinkt wellicht logischer dan het voor deze jongeren is. Vaak kennen jongeren (vrijwel) alleen Nederlanders in professionele hoedanigheid: mensen die betaald worden om uitvoering te geven aan de Nederlandse wet- en regelgeving, met alle formaliteit en professionele afstand die daar vaak bij horen. Als jij tegenover de jongere benadrukt dat je door niemand wordt betaald en je enige belang en motivatie is dat je hem of haar wilt ondersteunen om een gelukkig en zelfstandig mens te worden, kan de verrassing groot zijn en heb je de eerste slag al gemaakt in het opbouwen van een band.

Schroom dus niet om persoonlijke betrokkenheid te tonen. Laat ook je eigen menselijke zwaktes en beperkingen zien. Vertel verhalen over je eigen ervaringen. Als je je ongemakkelijk voelt, zeg dat je je ongemakkelijk voelt. Als je het ook even niet weet, vertel dat. Maak grapjes. Wees gewoon een prettig mens.

Dit betekent natuurlijk niet dat jullie contact zich moet beperken tot vrijblijvende gezelligheid. Juist niet. Jouw meerwaarde is immers dat je de jongere kunt ondersteunen om steeds opnieuw de aandacht te verleggen van een stressvolle juridische situatie, naar zijn of haar talenten en passies. Blijf dus samen steeds onderzoeken (kijken, vragen, uitproberen) hoe de jongere weer stappen kan gaan zetten in zijn of haar ontwikkeling.

Wat doe ik zelf en wat laat ik de jongere doen?

Het gaat vaak zoveel sneller als jij als maatje iets doet of regelt, dan wanneer je het de jongere laat doen. De jongere heeft het bovendien al zwaar genoeg, terwijl jij er best wat bij kunt hebben. Alleen... door simpelweg dingen voor hem of haar te gaan doen, bevestig je dat de jongere 'het niet zelf kan': het omgekeerde van empowerment.

Probeer samen met de jongere na te denken over hoe je het kunt aanpakken en gebruik ook je eigen ervaring. Hoe pak jij het aan om stappen te nemen in je toekomst ambities en hoe zou jij het doen in een dergelijke situatie?

Mijn jongere was zo enthousiast, maar nou lijkt hij of zij weg te zakken. Wat is er aan de hand?

Dit komt vaker voor. Aan de start van het traject leeft een jongere op. Voorzichtig durft hij of zij weer te gaan dromen. Maar daarmee komen opeens ook levensgroot alle obstakels weer in zicht. Terwijl hij of zij nog niet heeft ervaren dat die ook kunnen worden overwonnen. Het beste wat je dan als maatje kunt doen, is samen iets gaan ondernemen. Help de jongere aan den lijve ervaren dat dit werkelijk een eerste stap naar een andere wereld kan zijn. Bijvoorbeeld door eerst te helpen bij het vinden van een hobby. Het is sowieso wijs om 'gemotiveerd gedrag' niet op te vatten als voorwaarde maar eerder als een voortdurend doel; als de eerste en meest wezenlijke stap in het empowermentproces van deze jongeren.

Uiteindelijk geldt: het maatje kan alleen stappen zetten als de jongere dat doet en vice versa. Het is zinloos om te trekken aan een dood paard. Maar de praktijk leert dat deze jongeren vaak ook pas een stap durven te zetten of werkelijk gemotiveerd worden als ze daarin worden meegenomen; hen laten zien dat je echt commitment hebt en er écht mogelijkheden zijn. Concreet: je bepaalt samen een doel dat de jongere wil bereiken en stappen die je kunt nemen ('wat wil jij en hoe gaan wij dat bereiken'). Als de jongere die vervolgens niet neemt, spreek je hem of haar daarop aan. Als hij of zij dan nog niet tot stappen komt, kijk dan eens wat er gebeurt als jij wél in actie komt en daarna terugkomt met: 'Goed nieuws, ik heb X voor je geregeld. Om die kans te grijpen is het nu nodig dat jij...' Vaak werkt dat veel beter dan: 'Jouw motivatie schiet tekort, ik kom pas weer in actie als jij wat doet'. Het is teamwork.

Ga er daarnaast vanuit dat je op cultuurverschillen zult stuiten. Bijvoorbeeld over wat 'op tijd komen' inhoudt. En houd er rekening mee dat gedrag dat op jou overkomt als ongemotiveerd, veroorzaakt kan worden door praktische struikelblokken, zoals gebrek aan geld of moeite om wijs te worden uit Nederlandstalige reisinformatie. Of veroorzaakt wordt door mentale wazigheid, een gevolg van de stressvolle inactieve toestand waarin de jongere zich bevindt. Het belangrijkste advies is daarom misschien wel: gedraagt de jongere zich anders dan je hoopte, stel je oordeel uit en vraag bij hem of haar eerst door naar hoe de situatie is ontstaan. Help vervolgens waar mogelijk praktische obstakels en cultuurverschillen ('In Nederland bel je op als je tien minuten later op een afspraak bent') uit de weg te ruimen.

Mijn jongere verschijnt al wekenlang niet op afspraken. Zal ik stoppen als maatje?

Neem eerst contact op met de projectleider. Vanuit de ervaring met de doelgroep kan hij of zij je het meest realistische advies geven. Bovendien kan het zo zijn dat hij of zij meer informatie over de jongere heeft die het gedrag (mede) kan verklaren. Op basis daarvan kunnen jullie besluiten wat voor alle betrokkenen het beste is.

Mijn jongere komt zo wazig en vergeetachtig over. Is hij of zij aan de drugs?

Dat zou kunnen. Maar er zijn ook veel andere mogelijke oorzaken van wazigheid en vergeetachtigheid: stress veroorzaakt door de procedure, moeite om contact te maken door cultuurshock of doordat de jongere jou nog niet goed kent, een uit de pas lopend dag/nachtritme, medicatie tegen depressiviteit en/of Posttraumatische Stress Syndroom (PTSS).

Van de ware oorzaak krijg je vaak pas een beeld als je de jongere beter leert kennen. Vraag de jongere vooral ook of er in de afgelopen week vervelende dingen zijn gebeurd. Jongeren komen daar lang niet altijd uit zichzelf mee, terwijl het een opluchting kan zijn om erover te praten. En als ze er niet over willen praten, zullen ze dat ook zeggen of op een andere manier duidelijk maken.

Als je werkelijk de indruk hebt dat de jongere drugs gebruikt ga erover in gesprek. Vertel dat je je zorgen maakt en daarom gaat overleggen met de projectleider. Als de jongere minderjarig is kan die zo nodig diens ouders, voogd of mentor informeren, zodat de jongere op dit punt adequate zorg en begeleiding krijgt.

Kan ik mijn jongere vragen waarom hij/zij is gevlucht?

Om dit traject tot een succes te maken is het niet nodig om dat te weten en veel jongeren praten er ook niet graag over. Je zou je coachee aan het begin van het traject kunnen zeggen dat jij nooit naar het vluchtverhaal zal vragen en er niets over hoeft te weten, maar dat hij of zij welkom is om erover te vertellen als hij of zij dat zelf graag wil.

Hoe ga ik om met privacy versus informatie-uitwisseling?

Noteer in je updates voor de projectleider alleen dingen die direct betrekking hebben op het traject, waarop anderen (projectleider, trainers, coaches) zouden kunnen inspelen. Zoals de toekomstdromen die jullie hebben besproken (of afgeschoten), activiteiten die jullie hebben ondernomen en hoe die bevielen en eventueel of de jongere die week in goede doen was. Houd er rekening mee dat deze updates ook worden ingezien door trainers en de coach van de jongere. Schrijf niets op waarvan je de indruk hebt dat de jongere het je in goed vertrouwen heeft verteld. Als je twijfelt kun je eventueel aan de jongere zelf vragen of het goed is dat je bepaalde informatie met de projectleider, trainer en de coach deelt.

Wanneer spreek ik af?

Je kunt afspreken op elk moment dat jullie goed uitkomt. Houd er wel rekening mee dat jongeren onder de achttien leerplichtig zijn. Mocht een bepaalde activiteit echt alleen onder schooltijd mogelijk zijn en een duidelijke meerwaarde hebben (zoals een bezoek aan een open dag van een opleiding), geef dit dan door aan de projectleider. Die kan het hoofd van de school dan om toestemming vragen om lessen te missen.

Kan ik foto's die ik van ons maak op Facebook of Twitter zetten?

Nee. Het kan de jongere in gevaar brengen als bekend wordt waar hij of zij zich bevindt. De privacy-instellingen van Facebook zijn niet afdoende. En net als Nederlandse jongeren kunnen deze jongeren lang niet altijd inschatten bij wie foto's in handen kunnen vallen.

Wat doe ik als een jongere overweegt de illegaliteit in te gaan?

De realiteit is dat veel voormalige asielzoekers in Nederland blijven zonder verblijfsvergunning. Ze worden wel 'ongedocumenteerden' genoemd, of 'illegalen' (waarbij het gebruik van dit laatste woord door betrokkenen vaak wordt verworpen vanuit de optiek 'geen mens is illegaal'). Ze verblijven vaak bij vrienden of familie en kunnen ook voor opvang terecht bij ideële organisaties. In uitzonderlijke gevallen lukt het soms om een (niet-officiële) opleidingsplek bij een onderwijsinstelling te bemachtigen. Onze insteek is om jongeren te helpen om hun talenten te ontwikkelen. Waar ze die inzetten laten we aan hen over.

Hoe stel ik mij op tegenover andere jongeren die ik tegenkom in het AZC?

Gebruik elkaar. Twee jongeren die hetzelfde willen? Voor de afwisseling van dynamiek eens met meer afspreken? Jullie jongeren zijn beste vrienden? Er zijn genoeg redenen om de krachten te bundelen en iets leuks en nuttigs voor de jongeren te organiseren. Wanneer op een AZC ook jongeren zijn die al eerder in het traject hebben meegedaan kunnen oude' en 'nieuwe' jongeren gecombineerd worden in de activiteiten zodat zij ook elkaar kunnen ondersteunen.

Ik merk dat het contact moeizaam verloopt. Wat kan ik doen?

Bedenk dat het groeien van een band tijd nodig heeft. Je moet elkaar eerst beter leren kennen om te ontdekken welke overeenkomsten er tussen jou en je maatje(s) zijn. Het helpt om regelmatig met de jongere af te spreken zodat de jongere het gevoel krijgt op je te kunnen rekenen. Hierdoor bouw je de vertrouwensband op.

De jongere is daarnaast niet gewend dat mensen echt in hem of haar geïnteresseerd zijn en dat ze echt willen helpen. In het asielzoekerscentrum worden ze omringt door professionals die hun werk doen en verder geen band aangaan met de

jongeren. Toon daarom je oprechte interesse en betrokkenheid en probeer door hun terughoudende houding heen te prikken. En juist als je samen op pad gaat, zal dit makkelijk(er) gebeuren. De toekomstdroom is in die zin ook een mooie aanleiding om Nederland beter te leren kennen, meer Nederlanders te leren kennen en een manier om, door het uitbreiden van het netwerk, op plekken te komen waar je bezig kunt zijn met je toekomstdroom (snuffelstage, gesprek met iemand uit het veld, boeken, films, programma's, etc. over hun droom).

Wat is het verschil tussen een maatje en een coach?

Iedereen heeft verschillende soorten rolfiguren nodig om zich te kunnen ontwikkelen. Je weg vinden in het leven doe je zelden alleen, je praat erover met je ouders, vrienden, een studieadviseur, psycholoog, noem maar op en daarin bespreek je plannen, scherp je ze aan, gooi je ze om, werk je ze uit. Daarom werken we in het traject zowel met maatjes als met coaches. Het uitgangspunt daarbij is dat coaches en maatjes aanvullend zijn op elkaar en elkaar kunnen ondersteunen in het traject. De taken zijn in die zin ook overdraagbaar tussen coach en maatje en is er geen vaste verdeling. In het algemeen is echter te zeggen dat de coach zich meer richt op het bemiddelen voor stageplekken en introduceert de jongere in zijn of haar eigen netwerk. Het maatje kan dan bijvoorbeeld ondersteunen in het uitvoeren van een opdracht uit de training, meegaan naar een open dag van een opleiding, of de jongere wijzen op een sportclub in de buurt. Zo vervult ieder zijn rol. Als maatje sta je in ieder geval qua leeftijd al een stuk dichterbij de jongere. Dit maakt dat je de leefwereld van je maatje beter snapt. En als maatje heb je een groot netwerk van leeftijdsgenoten en plekken waar leeftijdsgenoten komen waar je je maatje bij kan introduceren.

Wat voor activiteiten kan ik allemaal ondernemen met mijn jongere?

Samen iets ondernemen creëert verbinding. Als je samen iets hebt meegemaakt deel je iets, denk maar aan alles wat je met vrienden of klasgenoten hebt meegemaakt. Daar kun je over praten! Je kunt culturele of sportieve activiteiten doen. Bijvoorbeeld naar een film, concert of theatervoorstelling, of juist een voetbalwedstrijd. Je kunt samen op internet informatie zoeken over het land waar je jongere vandaan komt, of juist over Nederland. Je kunt jullie favoriete filmpjes en videoclips opzoeken. Je moet wel zelf inschatten of een maatje het aankan om over zijn of haar thuisland te vertellen. En via google komen bij een algemene zoekterm ook de nare foto's naar boven. Daarom moet je echt gericht zoeken op een stad of een persoon. Je kunt ook vragen of ze zelf foto's hebben. En je kan natuurlijk ook foto's laten zien van je eigen leven. Natuurlijk houd je rekening met wat je jongere leuk vindt, maar als ze echt met niks komen en jij hebt wel wat ideeën, doe het gewoon! Misschien weet je jongere nog niet zo goed wat hij of zij leuk vindt en kun jij hem of haar helpen om dat te ontdekken door simpelweg dingen te doen. En je kunt ook altijd vragen of je mee mag naar iets wat hij of zij al wel doet. Mee naar sport of naar een afspraak met vrienden bijvoorbeeld.

Ik wil wel, en de jongere ook, maar het lukt niet. Wat nu?

Het kan erg lastig zijn om met deze jongeren dromen te bestormen omdat zij erg beperkt zijn/worden in hun mogelijkheden; soms zien ze het zelf niet zitten en soms worden hen enkel onmogelijkheden aangeboden. Onze visie: dit betekent niet dat je je erbij moet neerleggen. Vanuit de gedachte 'nee heb je en ja kun je krijgen' gaat het erom te ondernemen, rond te vragen, en door te gaan. Er zijn veel mensen die willen meedenken en meehelpen, het is echter een kwestie om hen te vinden. En vaak is het zo dat eerst vertrouwen moet worden gewonnen en het negatieve beeld rondom asielzoekers moet worden opgelost. Dit kun je met je jongere voorbereiden en samen kun je vervolgens de mogelijkheden creëren.

Je verhouding tot andere organisaties en instanties

De jongeren in onze trajecten hebben te maken met verschillende instanties en organisaties die je als Nederlandse burger normaliter niet tegenkomt. De belangrijkste worden hier geïntroduceerd.

In je gesprekken met jongeren kan de naam vallen van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en soms ook van de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) en de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM). In de lijst met 'veelgebruikte afkortingen' achter in het boek kun je iets lezen over hun functies. Je zult met deze organisaties in praktijk meestal niet in contact komen. We ondersteunen jongeren immers om juist hun aandacht te verleggen van hun asielprocedure naar hun professionele ontwikkeling. Jongeren die behoefte hebben aan extra ondersteuning in hun asielprocedure, kunnen hiervoor terecht bij vrijwilligers van Vluchtelingenwerk Nederland (VWN).

Waarschijnlijk zul je wél medewerkers ontmoeten van, of gecontracteerd door, het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA). COA is eindverantwoordelijk voor de opvang van asielzoekers. Het is voor ons een belangrijke partner. Via COA kunnen we de jongeren bereiken. Daarnaast kunnen we voor de groepstraining vaak ook gebruik maken van ruimtes van COA. Alle asielzoekerscentra worden direct door COA beheerd. De opvang van een aantal kwetsbare jongeren besteedt COA uit aan (jeugd)zorginstellingen, zoals Just en Jade Zorggroep. (Voor een overzicht van verschillende vormen van speciale opvang, inclusief een verklaring van de gebruikte afkortingen, zie 'Veelgebruikte afkortingen en termen' achterin dit boek.)

Meerderjarige bewoners plaatst COA op de afdeling 'regulier' van een asielzoekerscentrum. Zij krijgen daar alleen 'bed, bad en brood'. Als de jongere die je begeleidt meerderjarig is, zul je waarschijnlijk dan ook weinig in contact komen met COA-medewerkers. Voor minderjarige jongeren die zonder verzorgers naar Nederland zijn gekomen ligt dat anders. Zij krijgen een mentor toegewezen door COA of door de jeugdzorginstelling die de opvang namens COA beheert. Die is verantwoordelijk voor hun dagelijkse begeleiding.

Daarnaast hebben alleenstaande minderjarigen ook altijd een **voogd** van Nidos. Ook hiermee werken we samen. Nidos is de voogdinstelling van de Nederlandse overheid specifiek voor asielzoekers. De voogd heeft de wettelijke taak om het belang van de jongere te behartigen, contact te onderhouden met alle instanties die bij de jongere betrokken zijn en de regie te nemen in zijn ontwikkeling naar zelfstandigheid. Als jongeren naar een andere school willen of een (andere) stage willen doen is er toestemming nodig van de voogd. Die krijgt overigens per jongere maar een beperkt aantal uren toegewezen en houdt daarom in praktijk vooral toezicht op afstand. Een paar keer per jaar (idealiter eens per zes weken) roept hij of zij de jongere op voor een gesprek. Als jongeren iets met hun voogd willen overleggen kunnen ze ook altijd zelf of via hun mentor een afspraak maken. Elke jongere krijgt daarvoor van zijn of haar voogd een visitekaartje met contactgegevens.

Onze projectleiders zorgen ervoor dat mentoren en voogden op de hoogte zijn dat jongeren meedoen aan ons traject. Je kunt de voogd en de mentor ook leren kennen op één van de evenementen van ons traject.

Tot slot: jongeren zullen tegenover jou soms hun frustratie uiten over deze instanties. En soms zullen de regels die ze hanteren jou ook verbazen. Het kan dan verleidelijk zijn om mee te gaan in de boosheid van jongeren en met hen de strijd aan te gaan. Maar daarin zit een grote valkuil. Waak ervoor om energie te verspillen in het bevechten van dingen die de jongere niet wil. We willen jongeren immers ondersteunen om juist hun focus te verleggen naar wat ze wél kunnen veranderen en hoe ze hierin sterker kunnen worden. Daarnaast is het belangrijk om je er rekenschap van te geven dat medewerkers van COA en Nidos een wettelijke taak uitvoeren. Zij zullen jongeren vaak ook gunnen dat de regels soepeler zouden zijn. Zij geven uit hoofde van hun beroep uitvoering aan de uitkomst van onze landelijke politieke besluitvorming.

Tegen die achtergrond ligt het voor de hand om met mentoren en voogden vooral op zoek te gaan naar manieren waarop we elkaar kunnen aanvullen. Wij kunnen dingen doen waarvoor medewerkers van COA en Nidos de tijd missen, of die zelfs volledig buiten de wettelijke bevoegdheden vallen. En vice versa. Doordat COA en Nidos zorg dragen voor dagelijkse verzorging, begeleiding en veiligheid van de jongeren in onze trajecten, kunnen wij al onze krachten richten op het ondersteunen van hun talentontwikkeling. Een status als asielzoeker is immers maar tijdelijk. Van nieuwe inzichten, kennis en vaardigheden hebben jongeren de rest van hun leven profijt.

Wettelijk kader en praktische tips

Er mag meer dan je waarschijnlijk denkt. De afgelopen jaren is de regelgeving rond de participatie van asielzoekers versoepeld – een trend die zich verder lijkt door te zetten. De nieuwe regels zijn alleen nog niet bij iedereen bekend. Niet bij de meeste Nederlandse krantenlezers, niet bij asielzoekers en zelfs niet altijd bij medewerkers van de instanties waarmee ze van doen hebben. Geloof het daarom niet te snel als je leest of hoort dat iets niet ‘mag’.

Daarnaast is het belangrijk om voor ogen te houden dat wetten, procedures en regelingen maar het halve verhaal vertellen. Er is ook de praktijk. En die kan zowel weerbarstiger als rooskleuriger uitpakken. Medewerkers van instanties kunnen zich strikter opstellen dan wettelijk noodzakelijk is. Maar er zullen ook altijd mensen zijn die bereid zijn uitzonderingen te maken op gangbare procedures en regels uit morele, humane overwegingen: als iemand ze ervan overtuigt dat hij of zij een uitzondering verdient. De kansen die de jongeren in onze trajecten krijgen en grijpen zijn kortom altijd het product van mensenwerk, in de meest basale zin van het woord.

Betaald werken in Nederland zonder EU-paspoort

- Arbeid is wettelijk toegestaan voor personen in de asielprocedure gedurende maximaal 24 weken per jaar, vanaf het moment dat deze zes maanden of langer door COA of een gemeente worden opgevangen. De werkgever dient naar het UWV te stappen om aan te vragen: 1. een tewerkstellingsvergunning en 2. een schriftelijke verklaring waarin staat dat de persoon minstens zes maanden in de opvang verblijft. Voor details, zie de download ‘Asielzoekers’ op: https://www.werk.nl/werk_nl/werkgever/meerweten/werkvergunning/versneldeprocedure.
- Personen van buiten de EER die worden erkend als kennismigrant kunnen onbeperkt in Nederland werken. Voor de voorwaarden om als kennismigrant erkend te worden, zie: <http://www.altadvocaten.nl/subpage/28/Altadvocaten-bedrijven-kennismigrant.html>. De asielprocedure moet dan wel worden stopgezet en de aanvraag dient te worden ingediend in het land van herkomst.²
Arbeid is onbeperkt toegestaan voor ondernemers die kunnen aantonen dat met toelating van hun bedrijf tot de Nederlandse markt een wezenlijk Nederlands belang is gediend. Voor de voorwaarden, zie: <http://www.altadvocaten.nl/subpage/30/Altadvocaten-bedrijven-zelfstandig-beroep-of-bedrijf.html>. De asielprocedure moet dan wel worden stopgezet en de aanvraag dient te worden ingediend in het land van herkomst.³

Stages en vrijwilligerswerk

- Sinds 2012 mogen alle studenten aan mbo-opleidingen die de opleiding voor hun achttiende zijn gestart (dus zelfs als ze na hun achttiende illegaal zijn geworden) stage lopen als die stage een essentieel element vormt van hun opleiding: <http://www.tell-me.nl/index.php/onderwerpen/onderwijs/mbo>
- Als een asielzoekersjongere een plek voor zinnige dagbesteding zoekt kunnen werkgevers een verblijfsdocument eisen. Dit is niet nodig. Voor identificatiedoeleinden Voor identificatie is een zogenaamd ‘W-document’ genoeg, dat de IND standaard verstrekt aan mensen in de asielprocedure.⁴ In praktijk worden de meeste stages en vrijwilligerswerk in Nederland door Nederlanders en door asielzoekers verricht zonder speciale goedkeuring door het UWV. Als de organisatie die jongeren een plek aanbiedt dit wettelijk toch tot in de puntjes wil regelen kan

deze zich melden bij het UWV. Het UWV bepaalt dan onder welk regime een ‘plek voor zinnige dagbesteding’ valt. Er zijn twee opties:

- Stages die los van een opleiding worden gevolgd, kunnen worden opgevat als een arbeidsverband. Zie de regels onder ‘arbeid’ hierboven.
- Vrijwilligerswerk is aan alle asielzoekers onbeperkt toegestaan. Formeel gezien mag je (d.w.z. ook als Nederlands burger) in Nederland alleen vrijwilligerswerk doen op een plek die als zodanig door het UWV is erkend. Als de plek al als zodanig is erkend, is dus verder niets nodig. Het UWV erkent een plek (na een procedure) als vrijwilligerswerkplek als de werkzaamheden
  1. gebruikelijk vrijwillig worden verricht (anders heet het ‘arbeidsverdringing’)
  2. geen winstoogmerk hebben
  3. een algemeen maatschappelijk belang dienen. Op basis van het eerste criterium zal werk dat gangbaar is als stage (bijvoorbeeld monteurswerk in een garage) door het UWV meestal niet als vrijwilligerswerk worden erkend. Voor meer info, zie: <http://www.vrijwilligerswerk.nl/?content=/77>

Onderwijs

■ Toelatingscriteria

- Jongeren van twaalf tot en met zeventien jaar wiens Nederlands nog niet goed is om deel te nemen aan regulier Nederlands onderwijs kunnen zich op middelbare scholen inschrijven in een eersteopvangklas of Internationale Schakelklas (ISK). Vanuit daar kunnen doorstromen naar regulier onderwijs.⁵ Leerlingen van zestien jaar en ouder worden in de praktijk vrijwel nooit doorgeplaatst naar regulier vmbo/havo/vwo, omdat ze teveel stof moeten inhalen. Meer informatie over ISK’s en onderwijs voor asielzoekers is te vinden op: <http://www.lowan.nl>. Op sommige opvanglocaties (bijvoorbeeld het AZC van Oude Pekela) worden jongeren zonder ouders (amv’ers) door COA niet op een ISK geplaatst, maar op een school op het terrein van het AZC.
- Scholen zijn verplicht om leerlingen van achttien jaar en ouder toe te laten als de leerling dezelfde opleiding ook al voor het achttiende jaar heeft gevolgd (en vervolgens bijvoorbeeld verhuisd is). Het is andere mensen boven de achttien zonder verblijfsstatus niet verboden om onderwijs te volgen, maar de school mag hen weigeren.⁶
- Net als Nederlandse burgers hebben ook mensen zonder verblijfsvergunning het recht op vrijheid van onderwijskeuze. Dit houdt in dat meerderjarige jongeren of de voogd/ouders van minderjarige jongeren zelf mogen kiezen naar welke school de jongere gaat.⁷
- De ISK wordt soms door COA, middelbare scholen en ROC’s niet als een volledige opleiding gezien, maar slechts als de eerste stap in een opleiding tot mbo-2-niveau (startkwalificatie voor Nederlandse jongeren). Dit betekent dat jongeren die voor hun achttiende op een ISK zijn gestart, na hun achttiende met financiering van COA een mbo-opleiding kunnen starten en daarna doorstromen naar mbo-2. Maar dit is niet overal de praktijk en het is onduidelijk of COA hiertoe wettelijk verplicht is. Recent spande het Robin Hood College in Den Helder hierover een rechtszaak aan, waarvan de implicaties nog niet helder zijn. Voor de actuele stand van zaken kun je terecht bij Stichting Save the Children.

1 Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken, ‘Verloren tijd. Advies over dagbesteding in de opvang voor vreemdelingen’ (2013).

2 Telefoongesprek met Maartje Terpstra, vreemdelingenrechtadvocate AltAdvocaten, op 6 maart 2014.

3 Telefoongesprek met Maartje Terpstra, vreemdelingenrechtadvocate AltAdvocaten, op 6 maart 2014.

4 Zie: <https://www.ind.nl/Documents/5001.pdf>

5 Zie: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Eersteopvangschool>

6 Zie: <http://www.tell-me.nl/index.php/onderwerpen/onderwijs/na-je-18de>; en Karin Klooserboer, ‘Kind in het Centrum. Kinderrechten in asielzoekerscentra’, (UNICEF 2009) blz. 31, www.unicef.nl/media/2188310/unicef_kind_in_het_centrum.pdf

7 Zie ‘School kiezen’, op: <http://tell-me.nl/index.php/onderwerpen/onderwijs/middelbare-school>

- Voor toelating tot een mbo-1-opleiding (assistent) is geen vooropleiding vereist, al worden vaak wel taaleisen gesteld. Voor mbo-2 meestal een erkende vooropleiding vereist (minimaal mbo-1, LBO, VBO of VMBO).⁸ Maar er zijn uitzonderingen. Wie bijvoorbeeld een opleiding in de zorg op mbo-2-niveau wil volgen en nog niet goed Nederlands spreekt, kan toch worden toegelaten tot het Gezondheidszorgcollege Capabel VVS. Dit heeft afdelingen in het hele land. Zie: <http://www.capabelvvs.nl>. Er moet wél collegegeld worden betaald.
- Voorbereidend Jaar Anderstaligen (VJA): voor mensen die voldoende jaren middelbaar onderwijs hebben gevolgd in een ander land en willen studeren aan het HBO of WO bieden verschillende onderwijsinstellingen een speciaal sprintjaar aan. In dit jaar brengen studenten enerzijds hun Nederlands op voldoende niveau om het NT-2-examen niveau 2 te halen (vereist voor toelating tot HBO en WO) en volgen ze anderzijds een beperkt aantal vakken waarmee ze (o.b.v. een colloquium doctum-examen) toelating krijgen tot een specifieke hbo- of wo-opleiding. Toelating vindt vaak plaats o.b.v. een intake en een toets. Wie is toegelaten komt vaak ook automatisch in aanmerking voor ondersteuning door het UAF (zie hieronder). Voor de VJA in Noord-Nederland, zie: <http://www.alfa-college.nl/volwassenen/vavo/paginas/vbj.aspx>. Voor de omgeving Deventer, zie: http://saxion.nl/studeren/kiezen_en_kennismaken/Studiekiezer/dos/Vorbereidend_Jaar_Anderstaligen/Vorbereidend_Jaar_Anderstaligen_en_NT2

Een (enigszins verouderde) lijst van VJA's in heel Nederland is te vinden op: www.miramedia.nl/media/files/Overzicht%20schakeljaren2.doc

■ Financiering

- Basis- en voortgezet onderwijs (vmbo/havo/vwo) is gratis, maar tertiair onderwijs (mbo/hbo/universiteit) is dat niet. Iemand zonder verblijfsvergunning heeft ook geen recht op studiefinanciering.⁹
- Voor de financiering van een opleiding vanaf niveau mbo-4 kunnen mensen zonder verblijfsvergunning een beroep doen op het UAF (private stichting): <https://www.uaf.nl>. Wil iemand hiervoor in aanmerking komen dan moet hij of zij kunnen aantonen over voldoende Nederlandse taalvaardigheid te beschikken. Wie wordt toelating tot een VJA (zie hierboven) krijgt vaak automatisch ook recht op steun door het UAF.
- Mensen zonder verblijfsvergunning die een opleiding op niveau mbo-1, mbo-2 of mbo-3 komen niet in aanmerking voor financiering door het UAF. Ze kunnen wel een aanvraag indienen bij sommige andere private fondsen, alhoewel de mogelijkheden vrij beperkt zijn. Een overzicht is te vinden op: <http://www.studiefondsplus.nl/library/download/444666>
- Asielzoekers tot dertig jaar kunnen het lesgeld voor een tertiaire opleiding (MBO, HBO of WO) soms kwijtgescholden krijgen. Voor meer info zie: <http://duo.nl/zakelijk/BVE/Lesgeld/Buiteninvorderingstelling.asp>

⁸ Zie: <http://www.tell-me.nl/index.php/onderwerpen/onderwijs/mbo>, en <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/middelbaar-beroepsonderwijs/vraag-en-antwoord/wat-zijn-de-toelatingseisen-voor-het-middelbaar-beroepsonderwijs-mbo.html>

⁹ Zie: <http://www.tell-me.nl>

Mogelijkheden om Nederlands te leren buiten het reguliere onderwijs

■ Talencentrum van een universiteit of hogeschool.

De cursussen die ze bieden zijn vaak prijzig, maar centra bieden vaak ook een betaalbaar zelfstudiepakket.

Zie bijvoorbeeld op het Talencentrum van de Universiteit Groningen: <http://www.rug.nl/science-and-society/language-centre/language-courses-and-communication-training/online-language-learning-self-study/> en een iets duurder pakket om je voor te bereiden op het examen NT-2: <http://www.rug.nl/science-and-society/language-centre/language-courses-and-communication-training/dutch-for-non-native-speakers/individual/state-exam-nt2-ii-training>

■ Het Rode Kruis heeft taalcoaches die gratis Nederlandse les geven.

Houd wel rekening met evt. reiskosten (die worden door NDC niet vergoed).

■ Les van COA-vrijwilligers op het AZC.¹⁰

Deze cursussen zijn alleen toegankelijk voor AZC-bewoners die nog in procedure zitten. Einddoel van de cursus: een basiswoordenschat van 500 woorden.¹¹

■ Voor mensen met een verblijfsvergunning:

Op AZC's zijn er voor deze groep lessen 'voorbereiding op inburgering'.¹²

Wie eenmaal een eigen huis heeft toegewezen gekregen kan Nederlands leren bij een geaccrediteerd opleidingsinstituut. De rekening gaat direct naar DUO. **Voor meer info, zie:** <http://www.inburgeren.nl>

■ Online, bijvoorbeeld:

<http://www.taalklas.nl>

<http://nl.ver-taal.com>

<http://www.languageguide.org>

Meer over de gang van zaken op COA-opvanglocaties en rond asielprocedures

■ Veel informatie over en voor asielzoekerskinderen (én -volwassenen) is te vinden op:

<http://www.tell-me.nl/index.php/onderwerpen/wonen/leven-in-een-azc>

■ Voor een vrij recente schets, zie:

Halleh Ghorashi, 'Kleine stappen van grote betekenis. Een nieuw perspectief op de humane opvang van asielzoekers' (2012), blz. 11-16: http://www.werkelijkheid.com/images/uploads/Onderzoek_.pdf

Meer over het leven als ongedocumenteerde (illegaal) in Nederland

■ Voor de betekenis van de term, zie:

<http://www.amnesty.nl/mensenrechten/encyclopedie/ongedocumenteerden>

■ Voor informatie over rechten en opvang, zie o.a.

http://www.lowan.nl/vo/onderwijs/onderwijs_leerplicht_arbeid.html

<http://www.inlia.nl>

<http://www.illegaalkind.nl>

<http://www.stichtinglos.nl>

Voor vragen over rechten van minderjarige asielzoekers en ongedocumenteerden kun je ook terecht bij de kinderrechten-helppes van **Defence for Children**: 071-5160980, info@defenceforchildren.nl

¹⁰ Zie: <http://www.coa.nl/nl/over-coa/werken-bij-coa/vrijwilligerswerk>

¹¹ Karin Kloosterboer, 'Kind in het Centrum. Kinderrechten in asielzoekerscentra', (UNICEF 2009) blz. 28, www.unicef.nl/media/2188310/unicef_kind_in_het_centrum.pdf

¹² Zie: <http://www.coa.nl/nl/nieuws/nieuw-programma-voorbereiding-op-inburgering>

Veelgebruikte termen en afkortingen

Amv-campus: hier verblijven amv'ers van 15 tot 18 jaar. Een campus is ingericht in een deel van een regulier asielzoekerscentrum, maar kent een eigen team van mentoren, dat de jongeren begeleidt.

Amv'er: Alleenstaande minderjarige vreemdeling, de huidige term van de Nederlandse overheid voor van asielzoekers onder de achttien die zonder verzorgers in Nederland zijn. Vroeger 'ama', alleenstaande minderjarige asielzoeker.

AZC: Asielzoekerscentrum

Beschermde opvang: jongeren die extra bescherming nodig hebben, met name slachtoffers van mensenhandel, worden sinds 2006 opgevangen op geheime locaties, afgeschermd van de buitenwereld (geen telefoon en internet; interne school). Na hun achttiende verjaardag worden jongeren overgeplaatst naar een AZC.

COA: Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers; wettelijk beheerder van opvanglocaties voor asielzoekers.

DT&V: De Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) regisseert het vertrek van vreemdelingen die geen recht hebben op verblijf in Nederland. Professioneel uitvoerder van het terugkeerbeleid van de regering.

IND: Immigratie- en Naturalisatiedienst. Beoordeelt asielverzoeken.

IOM: Internationale Organisatie voor Migratie. Internationale organisatie gefinancierd door overheden wereldwijd. Biedt in Nederland verblijvende vreemdelingen op vrijwillige basis hulp bij migratie, remigratie, doormigratie en gezinshereniging.

ISK, AZC-school: ISK staat voor 'internationale schakelklas' en is onderdeel van een Nederlandse middelbare school. Hier kunnen kinderen Nederlands leren voordat ze doorstromen naar regulier Nederlands onderwijs. Op sommige AZC's gaan amv'ers niet naar een ISK, maar naar een (kleine) school op het AZC zelf.

Juzt en Jade Zorggroep: zorginstellingen gecontracteert door COA. Beheren onder andere KWE's en KWG's in Arnhem en Deventer.

KWE: kleine wooneenheid, bedoeld voor jongeren van 15 tot 18 jaar die naar het oordeel van de kinderrechter nog onvoldoende zelfstandig zijn om op een amv-campus te verblijven. In een KWE wonen maximaal vier jongeren, die samen 28,5 uur per week begeleiding krijgen van een mentor. Na hun achttiende verjaardag worden jongeren doorgeplaatst naar een AZC.

KWG: kinderwoongroep met intensieve (24-uurs) begeleiding. In principe voor kinderen van 12 tot 15 jaar, maar soms worden hier ook oudere jongeren geplaatst. Vanuit een KWG worden jongeren meestal doorgeplaatst naar een KWE, of (als ze achttien worden) direct naar een AZC.

Mentor (COA): verantwoordelijk voor de dagelijkse begeleiding van amv'ers op hun opvanglocatie.

Regulier/afdeling Regulier: het gedeelte van een AZC waar gezinnen en alleenstaande asielzoekers boven de achttien wonen. Bewoners van Regulier hebben (anders dan amv'ers) geen voogd of mentor. Het aanbod van COA is in dit geval beperkt tot 'bed, bad, brood'.

Voogd, ook wel jeugdbeschermer (Nidos): Nidos voert namens de Nederlandse overheid de voogdij over minderjarige asielzoekersjongeren die zonder verzorgers in Nederland verblijven en van kinderen wiens verzorgers onvoldoende zorg voor hen kunnen dragen.

VWN (door jongeren vaak uitgesproken als 'Vie-Wie-En'): Vluchtelingenwerk Nederland. Vrijwilligers van VWN ondersteunen asielzoekers o.a. in hun asielprocedure. Zo houden ze spreekuur op het AZC en zijn vaak aanwezig bij gesprekken met de IND.

Colofon

met dank aan:

Foto's

Marijke Donath

Anna van Kooij

Marjolein Polder

Tekst

Donja Verlaan

Lotte Lechanteur

Margriet Stuurman

Bright Richards

Veerle Vroon (ervaringsverhalen)

Vormgeving

Lyan Appel

VSBfonds,
iedereen doet mee

FONDS 21

Met de steun van het
Europees Terugkeerfonds
Vooruitgaan door terugkeer

KINDERPOSTZEGELS
voor kinderen door kinderen

Met de steun van het
Europees Vluchtelingenfonds
Ruimte voor innovatieve projecten

Oranje Fonds
voor sociale initiatieven